

Hjernefunn uten praktisk betydning

Børge Holden

Borge.Holden@sykehuset-innlandet.no

Før hjerneforskningen gjør enorme framskritt, har det begrenset nytteverdi å snakke om miljøets påvirkning på hjernen.

Børge Holden (foto privat)

I Psykologtidsskriftets aprilnummer svarer Ida Brandtzæg et al. på Per Lorentzens (2024) opprinnelige kronikk «Hjernen er ikke stjernen». Brandtzæg et al. mener det finnes mye kunnskap om sammenhengen mellom omsorgserfaringer og hjerneutvikling. Deres innlegg består etter min mening dessverre av selvfølgeligheter og manglende logikk.

Universelt og åpenbart

Først selvfølgelighetene. At trygg tilknytning, eller generelt god oppvekst, er viktig for barns utvikling og sunt for hjernen som for resten av kroppen, mener nok de fleste. At tiltak som bedrer tilknytning, også bedrer hjernen, for eksempel «konnektivitet mellom amygdala og prefrontal korteks», stemmer sikkert. Det skjer garantert utallige andre endringer.

Vi må kunne gå ut fra at hjernen påvirkes av det biologiske miljøet og av erfaringer, og at de første leveårene er viktige. Det hadde vært rart om det var annerledes. Jo før noe kommer ut av kurs, dess skjevere blir det. Det hadde vært like rart om store skader ikke var verre å rette opp enn små skader. Det er helt universelt. Også at en tidlig skade ikke er helt irreversibel, og at det alltid er en viss

plastisitet, virker opplagt. Atferd som skyldes for eksempel omsorgssvikt, er naturligvis aldri umulig å påvirke.

Mye hjerneprat gir ufortjent status

Så logikken. Brandtzæg et al. mener «ikke at hjerneperspektivet alene bør være bakgrunnen for omsorgsovertakelse». Nei, hvordan skulle det ha skjedd? For at et funn på hjernenivå skal kunne si noe om atferd, må man kjenne atferden som funnet skal si noe om. Da er atferden kjent, og hjernefunn kan ikke si mer enn funn på miljø- og atferdsnivå når det for eksempel skal vurderes hvilke miljøtiltak barn trenger. Da er det tiltak som kan endre atferd, vi må lite på, og hjernefunn har ennå ingen praktisk betydning slik sett. Når hjernefunn i seg selv ikke sier noe om atferd, er det også vanskelig å se at hjernen er «individdefinerende», slik forfatterne mener den er. Før hjerneforskning gjør enorme framsteg, defineres vi nok mer av hva vi opplever og gjør.

I hjerneforskningen Brandtzæg et al. viser til, er endringer på hjerne- og atferdsnivå parallelle effekter av de samme variablene: tilknytning, omsorg og oppvekst i det hele tatt. Hjerneendringer er ingen uavhengig variabel som skaper atferd. Gitt dette forholdet er det neppe tilfeldig at forfatterne skriver om hjerne og atferd om hverandre, og kun om miljøtiltak og atferdsendring når det gjelder praktisk handling.

Det har etter mitt syn begrenset nytteverdi å snakke om miljøets påvirkning på hjernen. Lorentzen har kanskje en annen vinkling enn meg på dette, men jeg støtter ham i at mye prat om hjernen er fraser som gir ufortjent status.

Merknad: Ingen oppgitte interessekonflikter.

Referanser

- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., Brean, G. V. & Tobiassen, S. (2024). Kunnskap er ikke nevrobabel. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 61(4), 250–253. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2024/03/kunnskap-er-ikke-nevrobabel>
- Lorentzen, P. (2024). Hjernen er ikke stjernen. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 61(2), 128–131. <https://psykologtidsskriftet.no/kronikk/2024/01/hjernen-er-ikke-stjernen>